

**EEN VERGETEN OEFENAAR IN DE CHRISTELIJK GEREFORMEERDE
GEMEENTE TE MELISKERKE**

EEN LEERREDE OVER JESAJA 40: 6

Een stem zegt: roep!

MARINUS MELIS

**TE
MELISKERKE**

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2022**

OVERZICHT VAN HET KERKELIJK LEVEN IN DE TIJD VAN

MARINUS MELIS, DE VERGETEN OEFENAAR

TE MELISKERKE

Kerkelijk overzicht van de Afgescheiden gemeenten in Biggekerke, Meliskerke en Aagtekerke. Overgenomen uit: Dr. J. Wesseling. De Afscheiding van 1834 in Zeeland 1834-'69. Deel II. Walcheren, Schouwen-Duiveland, Tholen en Sint Philipsland

... De Kruisgemeente in Middelburg was onder leiding van ds. M. Keulemans ook met de vereniging (van 1869) meegegaan. Het was dan ook vanuit deze stad, dat initiatieven ontplooid werden om de vele op het eiland verspreide gereformeerden, die het in de Hervormde kerk of bij welke groepering dan ook niet meer konden vinden, te bereiken. Dit gebeurde ook in het kader van wat 'inwendige zending' werd genoemd (we zouden nu zeggen 'evangelisatie').

We lazen tenminste in het weekblad De Bazuin van 8 oktober 1869, dat de verenigde kerkenraad van Middelburg bij "overweging der roeping omtrent inwendige zending" had besloten, na overleg met de andere kerkenraden op Walcheren, in Meliskerke "een station ter prediking van het dierbaar Evangelie op te richten". Waarom juist in Meliskerke? Omdat daar de kerkgang zo 'vreemd' was, dat volgens betrouwbare berichten op zondag vaak maar *tien of nog minder mensen de kerkdiensten in de Hervormde kerk* bezochten.

Na lezing van de kerkenraadsnotulen krijgen we van de voorgeschiedenis en van de stichting van de Chr. Geref. gemeente in Meliskerke het volgende beeld.

In zijn vergadering van 16 juli 1869 besprak de kerkenraad van de Chr. Geref. gemeente te Middelburg - zoals de naam nu was geworden - opnieuw de behoefte aan prediking "des zuiveren evangelies" in Meliskerke en omstreken. Na discussie werd besloten:

1. zo mogelijk in Meliskerke een lokaal of schuur te huren;
2. indien er een 'preekplaats' was, te proberen zo mogelijk elke zondag in Meliskerke te preken en daarvoor de hulp van de classispredikanten in te roepen;
3. de kosten te bestrijden uit eigen middelen;
4. ds. Littooj zou met twee ouderlingen de zaken ter plaatse gaan regelen. Vier dagen later gingen enige Middelburgse afgevaardigden naar Meliskerke om zo mogelijk spijkers met koppen te slaan. Een gedeelte van de schuur van A. de Kam werd gehuurd voor f 70,- per jaar en aan Van Ditmar werd gevraagd de schuur in te richten als kerk.

Blijkbaar was dit niet zo'n enorm karwei want al op 1 augustus 1869 kon ds. A. Littooj uit Middelburg voor het eerst in die schuur voor een talrijk publiek preken over Hand. 17:6b: "*Dezen die de wereld in beroering hebben gebracht, zijn ook hier gekomen*", de kreet van de Joden in Thessalonica bij het oproer dat ze verwekten, omdat Paulus en Silas zoveel hoorders trokken.

De toeloop in de schuur was ook groot: soms wel 300, 400 à 500 mensen⁴⁶. Daarom besloot de Middelburgse kerkenraad nog in augustus 1869 de verspreide sympathisanten

in Meliskerke en omgeving, van wie aansluiting verwacht werd, te 'organiseren' om zo tot een zelfstandige gemeente te komen. De classis verleende hiervoor toestemming.

Op 17 september 1869 kwamen de beide Middelburgse dominees Littooi en Keulemans van de zojuist verenigde kerken naar Meliskerke, bij welke gelegenheid ds. Keulemans preekte over Hebr. 13:13: *"Zo laat ons dan tot Hem uitgaan buiten de legerplaats, Zijn smaadheid dragende"*.

Men verzocht allen, die belangstelling hadden voor de 'vorming' van een gemeente, na te blijven. In die vergadering werd toen tot ouderling gekozen J. Olieslager en tot diaken Lein Melse (die ook als scriba zou fungeren).

Op zondag 26 september 1869 werd deze Christelijke Gereformeerde gemeente -zoals toen de officiële naam luidde- in Meliskerke geïnstitueerd.

Aldus het berichtje in De Bazuin, door ds. M. Keulemans opgegeven en gedateerd 29 september 1869. Hij besloot met de woorden: "De groote Koning, ons gezegend en verheerlijkt Hoofd, betoone haar Herder te zijn, stelle haar tot eenen lof op aarde en geve dat deze uitslag tot een spoorslag zij ter behartiging van inwendige zending".⁴⁷

Ds. A. Littooi van Middelburg werd consulent van de nieuwe gemeente, waarvan de leden behalve in Meliskerke, ook in *Domburg, Aagtekerke en Westkapelle* woonden. In hem had de gemeente een zeer actieve consulent gevonden, die de kunst verstond leiding te geven. Alle aantekeningen in het kerkenraadsnotulenboek tot maart 1871 zijn van zijn hand. In het begin werden bijna alle vergaderingen in de Middelburgse pastorie gehouden. Als Middelburg moeilijk naar Meliskerke kan gaan — zal ds. Littooi gedacht hebben — dan moet Meliskerke maar naar Middelburg komen. Waarschijnlijk waren de eenvoudige broeders uit het dorp al lang blij, dat ds. Littooi zelf de pen wilde hanteren en hen met raad en daad bijstond. Bovendien was een wekelijkse gang naar de marktdag in Middelburg (donderdag) voor de plattelandsbevolking op Walcheren een heel gewone zaak. Een bespreking in de pastorie was dan maar een tussendoortje.

Ook nog in latere jaren heeft men vanuit Meliskerke in de Middelburgse pastorie vaak advies gevraagd en gekregen. Toen in 1909 het 40-jarig bestaan van de gemeente zou worden herdacht, besloot men de toen 75-jarige ds. Littooi als eerste spreker uit te nodigen. Hij was toen sinds een jaar emerituspredikant van Middelburg, na de gemeente aldaar ruim 40 jaar te hebben gediend.⁴⁸

We keren terug naar het prille begin van de in **september 1869** gestichte gemeente in Meliskerke. Pril en gebrekkig, want in een schuur kerken is ook niet alles, zeker in de winter niet. Daarom was het vanzelfsprekend, dat er een fatsoenlijk kerkgebouwtje kwam en - als het even kon - ook een pastorie.

Op 14 november 1869 - dus nog geen twee maanden na de instituering - preekte de consulent ds. Littooi over Nehemia 2:20: *"God van den hemel, Die zal het ons doen gelukken en wij, Zijn knechten zullen ons opmaken en bouwen."* Hij wekte de aanwezigen op de bouw van een kerk en pastorie financieel mogelijk te maken.

Twee dagen later werd er een gemeentevergadering gehouden bij A. de Kam aan huis. Besloten werd in te laten schrijven voor vrije giften en renteloze voorschotten, met als resultaat dat er aan giften f 550,- werd toegezegd en aan renteloze voorschotten f 2650,-.

Dit was niet zo'n slecht begin, maar volgens een deskundige zouden kerk en pastorie f 10.000,- gaan kosten. Van Lein Dekker kon grond worden gekocht, nl. het gedeelte, dat ten oosten van het voetpad lag "dat van Jakobse naar Jasperse loopt". Om de zaak financieel rond te krijgen, zou men het ontbrekende lenen tegen 4,5% rente. C. Allaart leende f 2500,-, de wed. Housterman f 1500,- en Jan Mosselman f 500,-. Van Ditmar en

Flipse kregen opdracht elk een tekening te maken, zodat op een volgende vergadering uit twee plannen gekozen kon worden. De keus viel op dat van Flipse.

Inschrijving voor de bouw kon worden gedaan door timmerlieden uit Biggekerke en Meliskerke "en verder door L. Bosselaar, J. van Ditmar en A. Flipse. In maart '70 werd het werk aan A. Flipse als laagste inschrijver gegund (f 9800,-). Aan van Ditmar werd gevraagd als opzichter te fungeren. Hij wilde dat doen tegen een vergoeding van f 250,-.

Intussen had de kerkenraad besloten er een ouderling en een diaken bij te kiezen. Een tweemanskerkenraad was ook wel wat erg klein en bovendien: de nieuwe gemeente vond in Meliskerke en omgeving veel weerklank. Op tal voor ouderling kwamen Jan Vader en Jan Mosselman, en voor diaken Klaas Houterman en J. Polderman. Vader kon de verkiezing tot ouderling niet aannemen. Er kwam nu een nieuw dubbeltal, nl. Jan Mosselman en Jakobse, waaruit Jan Mosselman werd gekozen. In januari '72 werd de kerkenraad opnieuw in aantal verdubbeld: er kwamen nu 4 ouderlingen en 4 diakenen. Of de gemeente ook groeide! In verband met de door ons aangenomen tijdslimiet van onze studie (plm. 1870), kunnen we daarop nu helaas niet verder ingaan.

Daarom keren we nog even terug naar 1870. Op **16 oktober 1870** kon het nieuwe kerkgebouw in gebruik worden genomen, bij welke gelegenheid de consulent ds. A. Littooi van Middelburg preekte over Psalm 48:10: "Wij gedenken o God, uw goedertierenheid in het midden van uw tempel."

Voorin het notulenboek schreef ds. Littooi zelf over dit heuglijk feit:

"Den 16 October hadden wij een blijden dag: ons kerkgebouw, zoo naar ons genoegen en zonder tegenheden gebouwd, mocht door ons ingewijd worden. De opkomst was groot en de blijdschap leesbaar op veler aangezicht. De Heere wone steeds in het midden! Hem zij de eer! Amen."49

De jonge gemeente was nu een bescheiden kerkgebouw plus pastorie rijk geworden. Maar die pastorie had nog geen bewoner.

Nadat driemaal tevergeefs een beroep was uitgebracht, was het vierde beroep raak, en op 5 maart 1871 kon ds. Littooi (wie anders) ds. E. Diemer, gekomen van Maasland (bij Maassluis), bevestigen als eerste predikant van de jonge gemeente Meliskerke. 's Middags deed deze zijn intree met 1 Thess. 5:25: "Broeders bidt voor ons." Beide diensten waren door een grote schare bezocht.

Toen ds. Diemer drie dagen later in de eerste door hem voorgezeten kerkenraadsvergadering verzocht de notulen van de vorige te lezen, bleken die er niet te zijn! Er waren zelfs nooit notulen gemaakt. Althans niet door een van de kerkenraadsleden van Meliskerke. De vergaderingen waren altijd in de pastorie van ds. Littooi in Middelburg gehouden.

Besloten werd nu aan ds. Littooi te vragen of hij nog aantekeningen had van het verhandelde. Zo ja, dan konden deze voorin het notulenboek worden opgenomen. En zo komt het dat alle aantekeningen tot maart 1871 van de hand van ds. Littooi zijn. Maar voorgelezen en officieel goedgekeurd waren ze nooit.

... Intussen had de kerkenraad besloten er een ouderling en een diaken bij te kiezen. Op het tweetal voor ouderling stonden: **Jan Vader** en Jan Mosselman, en voor diaken Klaas Houterman en J. Polderman. *Vader kon de verkiezing tot ouderling niet aannemen.*

Er kwam nu een nieuw dubbeltal, nl. Jan Mosselman en Jakobse, waaruit Jan Mosselman werd gekozen.

Op 16 oktober 1870 kon het nieuwe kerkgebouw in gebruik worden genomen. Op 5 maart 1871 kon ds. Littooy ds. E. Diemer, gekomen van Maasland, bevestigen als eerste predikant van de jonge gemeente Meliskerke.

Vader werd 2 keer tot ouderling gekozen, maar beide keren bedankte hij, 'om niet te miskennen redenen', schrijven de notulen. Er was geen eenheid in de gemeente. "Er zijn leden", zo schrijft Vader, en daar rekent hij zichzelf ook onder, "die strijden tegen de Vleeselijke zichtbare optogten, in en onder en voor de kerkelijke rigting, zonder op deszelfs vrugt te letten, maar ook tegen bedekte dwalingen in sommige fondamenten der leer namelijk de Prakticale toeëigening en besturing, die de mensen Evangelisch geveinsd maken, en tegen het gemis van een geestelijke prakticale en hartonderzoekende bediening en tegen de losse en smadelijke uitdrukkingen over de voorkomingen en bevindingen."

Op aandrang van de classis vertrok Ds. Diemer in november 1873 uit Meliskerke. Blijkbaar was het in die tijd gebruikelijk dat in vacante perioden er ook wel eens in de godsdienstoefeningen werd voorgegaan door gemeenteleden die daartoe gaven hadden. Een voorbeeld hiervan is Willem Pleijte uit Zoutelande, geboren 1816, overleden 1889. Willem oefende voor een gezelschap, maar hij was lid van de Ledeboeriaanse gemeente te Middelburg. Hij was een vriend van D. Janse.

Na het vertrek van Ds. Diemer is ook *Vader wel eens voorgegaan inde Christelijke Gereformeerde Gemeente in Meliskerke*. Maar hij voelde zelf wel aan dat hij door velen in de gemeente niet begeerd werd. Dat was vanwege zijn "klaagzang over Sion". Verachting, laster en smaadheid was zijn deel.

NIEUWJAARSBRIEF VOOR ACHTIENHONDERD TWEEENZEVENTIG, Blz 223, 224. Door Marinus Melis

... Om nu tot een sluitrede te komen en een stapje nader te zien, hoe is het nu in onze gemeente van Meliskerke? De waarheid is er geplant, een kerk is er gebouwd; heeft het wat gedaan? In het gemeen en bij de leden bijzonder?, een enkele uitgezonderd? Wat zonden zijn er afgebroken, wat aanwas in de Godzaligheid is er vanaf dat het begonnen is in 1869? Daar is nu drie jaar mest aan den boom gelegd; veel leden tellen, maar weinig vruchten zichtbaar in het gemeen beschouwd; waar hapert het dat het niet meer voorspoed heeft? 't Is onze verhardheid en werelds liefde. Men zegt: de leraar is niet naar de reiniging des heiligdoms. [ds. Diemer] Het is waar, er is veel te wensen over; maar dat hij tot waarschuwing gesproken heeft, al waren het maar tien woorden; waar zijn we daarmee gebleven? En daar zijn toch van andere leraars predicaties gedaan bij ons, en meditatiën voorgelezen van afgestorven Godzalige voorstanders van de waarheid, die niet ongemerkt voorbij gegaan zijn en die niet vergeten zullen zijn in het oordeel. Maar helaas het blijft al meest hetzelfde bij ons.

Het complete handgeschreven boek is verkrijgbaar www.gihonbron.nl

Van het kerkelijk en persoonlijk leven van Marinus Melis is verder (nog) niet meer bekend. Evenmin of hij tot zijn overlijden lid gebleven is bij de Gereformeerde Kerk. De Gereformeerde Kerken vormden sinds 1892 een kerkgenootschap met de Christelijke Gereformeerde Kerken.

JAN VADER OEFENAAR BIJ DE LEDEBOERIAANSE GEMEENTE

Het is nu duidelijk is dat Vader met enige leden en kerkenraadsleden toch een andere ligging had. Zij konden zich blijkbaar moeilijk verenigen met leer en leven in de gemeente. Sommigen van hen onttrokken zich aan de gemeente en voegden zich bij de Ledeboeriaanse gemeente van Sint Jan ten Heere, een gehucht dicht bij Aagtekerke. Ook Jan Vader was in de kring van die gemeente geen onbekende. Regelmatig bezocht hij hun godsdienstoefeningen, hetzij in Sint Jan ten Heere of Middelburg. Op de buitenplaats van Jhr. W. Versluijs te Sint Jan ten Heere kerkten de Ledeboerianen uit een groot deel van Walcheren.

In Middelburg werden samenkomsten gehouden in een herenhuis, ook toebehorend aan jonkheer Versluijs. Waarschijnlijk begon deze godsdienstoefeningen enige tijd nadat ds. Budding geschorst was rond 1840. Althans diaken A. J. Siebrecht ging niet mee met de Afscheiden gemeente, maar belegde aparte diensten. Siebrecht komt voor op een kerkvergadering te Vlissingen in 1851, als afgevaardigde. Beide gemeenten stonden onder één kerkeraad. Wel had elke afdeling eigen ambtsdragers. Sint Jan ten Heere werd geleid door diaken, later ouderling, Pieter de Voogd. Met de komst van Ds. P. van Dijke in 1857 tot 1858 naar de Ledeboeriaanse gemeente te Middelburg, groeide het aantal leden daar behoorlijk.

In 1872 werd David Janse uit Oostkapelle, ouderling van de gemeente Middelburg, gekozen tot lerend-ouderling van die gemeente.

... Eén van Vaders volgelingen, de Meliskerkse molenaar Zacharias Verhage, schreef in die dagen: "Sedert het overlijden van onzen Leeraar Ds. P. van Dijke stond onze gemeente herderloos, zodat onze gemeente als wezen is, onze Leeraar gaf in zijn leven de vrees wel eens te kennen aan enkele vrienden dat er veel aan de drempel stonden om na zijn dood binnen te sluipen om de kudden in twisten en verdeeldheid te brengen. Ook die geacht waren pilaren te zijn (Janse), toonden al spoedig dat zij niet wakende waren aan de posten Zijner deuren, zodat zij al spoedig de Arke op een nieuwe wagen zetten en een vreemde (Schaafsma) inriepen om dat werk te bevestigen. Zover het mij bekend is, was er maar één van de hoofden (Vader) die geen getuigenis aan die bevestiging gegeven heeft, hetwelk zijn gevolgen heeft van twist en verdeeldheid."

Door de voorlopige schorsing van 19 juni 1889 mocht Vader niet meer voorgaan in Aagtekerke. Toen hij in 1877 de bediening in Aagtekerke begon, beschouwde hij dat als eer *tijdelijke* aangelegenheid. Hij meende spoedig weer terug te kunnen gaan naar de Christelijke Gereformeerde Gemeente. Nu hij geschorst is zou dit het tijdstip van terugkeer kunnen zijn. Hij doet echter geen stap in die richting. In een brief van 12 juli 1887 had Vader al geschreven dat hij met de Doleantie nog niet uit de voeten kon. Hij ziet en hoort er wel veel over, maar kan het ware karakter niet doorzien. Hij wenst zich daarom in de achterhoede op te stellen, hoewel het hem, en velen van de vromen, toeschijnt dat de leer van de leraar Jacobs stem is. En verder schrijft hij: "Dit is althans zeker, dat ik niet in zijn schaduw kan staan." Hij wekt de indruk, toch wel wat verwachting te hebben van deze beweging. Het zal echter tegengevallen zijn.

Men drong er bij hem op aan dat hij, ondanks zijn schorsing, toch zou blijven voorgaan. Dit resulteerde erin dat in Vaders woonplaats Meliskerke een huis werd gehuurd van

Adriaan Melis – de oom van Marinus Melis - om daar godsdienstoefeningen te houden. De woning van Melis was al spoedig te klein voor het houden van de kerkdiensten. De latere kerkmeester Jacobus de Korte, die zelf als jongen de diensten daar meemaakte, schreef dat het niet alleen te klein maar ook te primitief ingericht was met schragen en planken om op te zitten. Hijzelf zat enkele keren zelfs in het aan de woning grenzende geitenstalletje.

In april 1890 werden de diensten al verplaatst naar de schuur van Christiaan Tissink. Dorsvloer en graantas boden voldoende ruimte om de gemeente te herbergen. De toenmalige schuur van Tissink is nu bekend onder de naam "Het Boerderijtje". Dit is, komende vanuit het dorp, na het passeren van de watergang, het eerste boerderijtje rechts aan de Mariekerkseweg. Daar kon wel vergaderd worden in de zomer, maar na het binnenhalen van de oogst bleef er geen ruimte over voor de kerkdiensten.

Intussen was men begonnen met de bouw van een kerk op naam en land van Jan Vader. Het land lag ten noordoosten van het dorp, tussen de Torenstraat en de Molenweg. De kerk was alleen bereikbaar langs een voetpad.

Op 3 augustus 1890 werd de kerk in gebruik genomen. Jan Vader sprak voor deze gelegenheid over Zacharia 4:6: *"Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden, zegt de Heere"*.

De totale kosten van de kerk bedroegen: f 1.615,--. Jan Vader schonk ruim één derde deel van de kosten. Het door de vereniging te betalen bedrag bleef men op schuldbekentenis schuldig aan Jan Vader tegen een rente van 4% en een aflossingsvoorwaarde van f 100,-- per jaar. Hieruit blijkt alweer dat Vader toch niet onbemiddeld is geweest.

Blijkbaar voelde men wel aan dat een op zichzelf staande godsdienstige groepering ook enige organisatie behoefde.

Op **24 september 1890** werd een **"Gereformeerde Vereeniging"** opgericht. De vereniging werd geleid door een bestuur, bestaande uit vijf leden. De eerst gekozen bestuursleden waren: Jan Olyslager (voorzitter), Pieter de Man (secretaris), Pieter Wielemaker, Adriaan Jobse en Pieter Slabber. De eerstgenoemde personen, voorzitter Olyslager en secretaris De Man, vrienden van Jan Vader, behoorden in 1869 tot de eerste kerkenraadsleden van de toen geïnstitueerde Christelijke Gereformeerde Kerk in Meliskerke. Zij waren destijds Jan Vader voorgegaan naar de Ledeboeriaanse gemeenten en volgden hem, nu hij op zichzelf was komen te staan. Verwacht mag worden, dat zij behoorden tot degenen die er bij Vader op aandrongen een zelfstandige gemeente te vormen. De Ledeboeriaanse gemeente in Aagtekerke fungeerde als streekgemeente. Haar leden woonden verspreid over Walcheren. Dat de gemeente van Jan Vader, de Gereformeerde Vereeniging, een zelfde functie zou uitoefenen blijkt al uit de samenstelling van het bestuur. De leden komen uit Aagtekerke, Meliskerke en Zoutelande.

Van het bestaan van de Vereniging werd aan de Regering kennis gegeven. Die kennisgeving was anders dan de vrijheidsaanvraag in vroeger jaren. Met de kennisgeving erkende men wel de regering als het hoogste nationale gezag, maar men erkende niet het gezag van de koning over de Kerk zoals dat met de vrijheidsaanvraag het geval was. De Statuten werden goedgekeurd bij Koninklijk besluit van 13 december 1890.

Na 10 moeitevolle jaren stierf Jan Vader 14 juli 1901.

Via de consulent ds. Pieneman nam de kerkenraad contact op met de jonge oefenaar dhr. G. H. Kersten, onderwijzer. Op Kerstdag 1901 preekte hij voor het eerst in de kleine gemeente en 8 januari 1902 werd hij beroepen, wat hij ook aannam. Onder zijn leiding groeide de gemeente in- en uitwendig.

Spoedig begon Kersten te werken aan een vereniging tussen de Kruisgemeente te Meliskerke en de Ledeboeriaanse gemeente te Aagtekerke. Onder de kenbare zegen van de Heere breidde dit werk spoedig uit tot al de gemeenten in betrokken waren in de vereniging van 1907. Intussen was Ds. Kersten vertrokken op 16 april 1906.

Het kerkelijk werk en ambt van Jan Vader droeg na zijn dood veel vrucht. Hoewel hij hier in de meeste kerken tijdens zijn leven veracht werd vanwege zijn zuiver Evangelische ligging en prediking.

ENKELE FACETTEN UIT DE BURGERLIJKE STAND FAMILIE MELIS

Zie voor gegevens, geboorte, huwelijk en overlijden de akten van Meliskerke, in Zeeuws Archief en op Internet.

Marinus Melis werd geboren op woensdag 27 december 1826 te Meliskerke. Aangifte werd gedaan op 12 december.

Marinus was de zoon van Hendrik Melis en Adriana Izakse

Hendrik Melis hertrouwde (na overlijden van zijn eerste vrouw Maria de Keijzer op 21 september 1821) op 8 mei 1823 te Meliskerke met Adriana Izakse. Uit dit huwelijk zijn vier kinderen geboren, te weten: Adriaan, geb. 8 april 1824; Maatje, **Marinus** en Hendrik

Marinus trouwde volgens de huwelijksacte woensdag 30 september 1857 te Meliskerke; beroep schilder, 30 jaar oud, met Johanna Domisse, geb. 1829, dochter van Adriaan Domnisse en Leintje Bos.

Hun eerste zoon werd Hendrik genoemd, geboren zaterdag 13 oktober 1860 te Meliskerke, overleden aldaar donderdag 17 juni 1880.

Het tweede kind Leintje Melis leefde van zaterdag 5 juli 1862- 1934

Leintje Melis is eerst getrouwd geweest vanaf 1882 met Willem Bakker, 1858-1889

Het echtpaar kreeg de volgende kinderen: Willem 1883/1883. Johanna 1884-1946, Kornelia 1885-1886, Kornelia 1886-1967. Marinus 1887 -? Willem 1889-?

Na overlijden van Bakker is Leintje in 1891 getrouwd in met Aarnout Aarnoutse, geb. 1883- overl. 1940.

Zij kregen tien kinderen: Pieterrella(1), Pieterrella, Aarnout, Leintje, Hendrik, Catharina(1), Catharina, Adriana(1), Jan, Adriana. De genoemde kinderen(1) zijn alle drie jong gestorven.

Het nakomelingen van Marinus Melis zijn te vinden in het nageslacht van bovenstaande familie's Bakker en Aarnoutse. Een aantal zijn terechtgekomen bij de Gereformeerde Gemeenten; tot 1907 de Ledeboeriaanse gemeenten. In Meliskerke vanaf 1890 de Kruisgemeente, door Jan Vader gesticht. Onder hen was ook Adriaan Melis de oom van Marinus de voorganger.

Een stem zegt: Roep!

Leerrede over Jesaja 40 : 6

Samengesteld en uitgesproken op oudejaarsdag 1872 door
Marinus Melis te Meliskerke

Oudejaars Dag

Een opmerking in hetgeen wij lezen in Jesaja 40:6 en hetzelfde toepassen op onszelf op deze laatste dag van het jaar.

'Een stem zegt: Roep. En hij zegt: Wat zal ik roepen? Alle vlees is gras en al zijn goedertierenheid als een bloem des velds.'

Dit lezen wij bij de Profeet Jesaja 40:6.

1. De Profeet spreekt hier van een stem.

Welke stem mag dat dan wel zijn die de Profeet hier bedoelt?

Het is de stem van God en niet van een mens. Is het de stem des Heren Gods? Dan diende men wel met grote belangstelling en eerbiedig te luisteren wat het doel van deze stem toch zijn mag. Nog eens, het is geen mensenwoord dat hier aanwezig is, noch een mensenstem die hier vernomen wordt, maar het is de stem van de Hoge Majesteit Gods. Het is Zijn eigen Woord door Geestes licht beschreven door de Profeet.

Wie vreest niet als hij de stem van God hoort in de donder van Zijn mogendheden in de wolken des hemels ten tijde van zwaar onweer en als Hij de wereld verlicht met Zijn schitterende vuurpijlen die zeer snel door de lucht vliegen? Wij willen zeggen: Wie ontzet zich dan niet als hij dat gewaar wordt? Is men hier van verschrikt, waarom vreest men dan niet voor Zijn stem uitgedrukt in de Bijbel die nog met veel heerlijker glans te voorschijn komt. Want het onweer in de wolken is nog maar een natuurlijke en tijdelijke eigenschap door de hand Gods daar gesteld om dienstig te zijn in het werk van de schepping in deze wereld.

Maar deze stem van God die de Profeet hier aanhaalt is nog van een geheel andere aard en eigenschap. Het is een geestelijke stem vol van majesteit, van heerlijkheid, van liefde, van ontferming tot het zondige Adamskind om hem te wijzen op Zichzelf en op de zoenverdiensten van Zijn lieve Zoon Jezus Christus. Wat zal het zijn als wij voor deze liefelijke stem van God geen eerbied en ontzag hebben?

En wat zal het worden met ons als men Hem blijft verwerpen? Voor de stem en tekens in de wolken zal men ontzetten (en dit zijn maar uiterste puntjes van Zijn almacht) en voor Zijn Heilig Woord zal men geen eerbied hebben? Wat zal het dan zijn als de Heere in volle glans en heerlijkheid zal verschijnen op de jongste dag op de wolken des hemels. Wanneer Hij komen zal in grote kracht en vreselijke majesteit en voor Hem vergaderend alle geslachten der aarde om ter verantwoording te komen naar dat ieder gedaan zal hebben. Hetzij bedekte of openbare zonden en gruwelen, van welke aard ze geweest zijn! Och! Mocht men bedenken aler het te laat is, de tijd snelt voort, de eeuwigheid nadert. Dit jaar wordt oud en grijs en is bijna ten einde. De wereld wordt ook oud en grijs. De boosheid, de zorgeloosheid neemt toe in deze negentiende eeuw. Oud en grijs, ja grauwwan van de zonden en zwart van ongerechtigheid. Is dit niet overdreven?

Nee, men moet maar reizen door landen en steden op stoomvaartuigen of spoortreinen. Ja in alle gelegenheden ziet men immers de baldadigheden en ongebondenheden uitbreken in nieuwspapieren, enzovoorts. Zelfmoorden, nu enige jaren hij uitnemendheid. Het zijn immers geen gunstige tekens. En, de Zondagswet te niet willen maken die de Heere God Zelf geheiligd heeft Hem ter eer. O, wie heeft niet van zulk een gruwel, wie heeft niet van zulke Godsverloocheningen die er plaats hebben in ons vaderland van de vrijgeestige en de moderne partij. En het is een groot wonder en genade Gods als we er vrij van zijn.

O, wij hebben wel te onderzoeken in welke zaak men mank gaat. Ja, we hebben zo een eeuw van beschaafdheid, van kunst en wetenschappen dat het eenvoudig en ouderwets Bijbelwoord er als in verachting door raakt. Alsof het versleten raakt en met de tijd en met het opkomen van het verlicht vernuft van de mens te niet dient te gaan. Dat zou de satan met zijn aanhang gaarne willen om het dan gewonnen te hebben naar hun mening. Maar Eén is sterker dan zij allen. En die Enige en Drieënige getrouwe God laat zich niet bespotten door de woedende vijanden, maar gelooft zij Hem die nog een overblijfseltje gelaten heeft die Zijn Woord bewaren.

Maar ach! Het meest te beklagen is dat des Heeren volk nog zo afzwerft en omdoelt in veel opzichten en van de Heere afwijken. *Doch roepende tot den Heere verlost Hij ze weer uit hun angsten.* (Psalm 107). De vijanden en Godloochenaars roepen niet tot de Heere, maar lasteren en onteren Hem; en indien het nog roepen mag heten, is het op een huichelachtige wijze (Jesaja 58:2-7) totdat de Heere ze Zelf te sterk wordt en Zijn kracht aan hen betoont. Hetzij in rechtvaardigheid of in gunst en genade, daar dit laatste wel te wensen is. Want wij zijn allen zonder onderscheid even diep van God afgefallen in de bondsbreuk van Adam en moeten eerst van Hem begunstigd worden door Geesteslicht om in Zijn gemeenschap te kunnen geraken.

Nu hebben we enigszins gezien welke stem hier bedoeld wordt bij de Profeet in Jesaja 40:6.

Laten we nu verder lezen en zien in dit versje

2. Wat die stem hier zegt.

Die stem die zegt iets. En wat zegt Hij? Hij zegt: Roep. Was er dan iemand te roepen in die dagen dat de profeet dat schrijven moest? Ja, voorzeker. Een zondig en zorgeloos volk dat de afval dagelijks groter maakte. Maar, als men roept verheft men gewoonlijk de stem. Was dat volk dan zo ver af dat het bijna niet te beschreeuwen was? Nee, dat was de oorzaak niet. Zij waren dicht genoeg bij degene die roepen moest, maar zij waren zwaar en traag om te horen. Ja, onwillig om op te merken. Een zachte stem hielp geheel niet meer.

Ze lagen zo diep bedolven onder de vleselijke wellust en de afgoderij dat ze gewone waarschuwingen niet eens opmerkten. Daarom moest er geroepen worden met verheffende en luide stem, dat is: De boetbazuin moest aan de mond gezet worden om, kon het nog zijn, ze wakker te schudden en ze opmerkzaam te maken (Jesaja 58:1) op het grote gevaar dat ze te wachten stonden. En indien ze bleven slapen in het opperste van de mast, in de woeste zeebaren zouden ze gewis moeten verdrinken en omkomen. En daar was maar als één schrede tussen hen en de dood en het verderf. Dat moest tot haar geroepen worden met luide stem, terwijl het nu nog tijd was en straks die tijd onherroepelijk zou voorbij snellen om niet meer terug te komen. En niet alleen roept die stem tot Israël door de profeet, maar ook tot ons. Ja, die stem roept tot een ieder van ons met een luide keel en met erbarmelijk geluid. 'Bedenk toch, o mens! wat tot uw vrede dient.' Enz.

Maar ach! ach! ach! Wij mensen zijn zo ver af, zo ver af van de natuur van de God der Waarheid. Daar is zo een grote kloof van vijandschap tussen God en ons mensen, zodat we zeer ver zijn afgescheiden van Hem door de zonde. Rampzalige afscheiding. Veel verder van God afgescheiden dan van de zonde. Met de zonde en wettische werken van het verbroken werkverbond getrouwd en verenigd zijnde en God, onze echte Man zijnde, hebben we een scheidbrief gegeven door de zonde. O, erbarmelijke scheiding. De vijandschap en boosheid die we overgeërfd hebben van onze stamhouders in het Paradijs. Ziet door deze oorzaak en ook door moedwillige dadelijke zonden en afkeringen zijn we veel verder van God afgevallen als de hemel hoog is boven de aarde en zijn zo verwoest, zo verwilderd, zo hardhorend door het geraas van het onstuimige en zorgeloze hart, dat als een woeste zee schuim en ?? [vladders?] opwerpt. Ja, zo woest en wild als een dronkaard is de mens van nature door de zonde geworden zodat hij de stem van God niet eens met bescheidenheid en bedaardheid kan horen noch verstaan. Ja, hij hoort het nauwelijks met het uitwendig oor. Veel minder met opmerking en belangstelling tot Gods eer en zijn eigen zaligheid.

Daarom nu, terwijl de inwoners van de wereld in toenemende boosheden en ongerechtigheden voortgaan, en als geen dammen en dijken meer bestand zijn om die overstromende vloed tegen te houden, en met name in ons diep gezonken Nederland, zo moet er door de herauts of hemelboden met kracht en met verhevener stem geroepen worden en door de hamer van het heilig Woord hard geslagen worden om het ijzer, ja het stalen hart, te morzel te slaan. Om, ach mocht het zijn door de Geest des Heeren, genezen te mogen worden.

Daarom roept God de Heere door Zijn dienaren: *'O land, hoor des Heeren Woord!* (Jeremia 22:29) enzovoorts. Maar ach! Dat is des Heeren klacht tegen Nederland dat ze Zijn Woord niet willen horen noch opmerken. Zelfs tot heden toe niet, tot op de laatste dag van dit jaar nog niet, zoals het wel dagelijks te zien en te horen is voor degene die geen vreemdeling van zijn eigen hart is of van hetgeen er in de wereld omgaat. Die nu geen vreemdeling is van de geest des Heeren, zal dagelijks wat moeten ondervinden wat er al in zijn verdorven hart om gaat en zal veel moeten horen en zien in zijn omgeving. Ja, helaas! De dodelijke slaaplust, de lauwheid, de wereldliefde en eigen belang, eigen gerechtigheid, eigenwillige godsdienst en wat meer is. Dit alles, zal men dan bemerken, heeft een groot stuk veld gewonnen in onze zo schone verlichte negentiende eeuw (anno 1872).

Men mag wel eens vragen: Vanwaar komt dat licht dat onze eeuw zo bestraalt? Is het van God of is het uit de mensen? Om niet in de engte te komen zou men misschien tot antwoord nemen: 'we weten het niet: Het is wel te weten en op te lossen als men in de nabijheid van de Heere en Zijn dierbare Woord mag verkeren en men let op hoedanig de geest van de tijd te werk gaat en welke kant hij uit gaat. En men toetse hem dan eens aan de toetssteen van Gods Woord. Dan zal het wel openbaar worden van welke geest dat licht of zogenaamde glans uitgaat.

Het is een grote snoodheid geworden in onze tijd, dat we in het algemeen des Heeren Geest en Zijn Woord zo weinig raadplegen en zo weinig willen horen. Tenminste, zo men het nog hoort, dan toch niet eens recht opmerken om er naar te leven en te wandelen. Zouden we zo doende en zo blijvend Gods gerichtsoefeningen niet te duchten hebben over kerken en scholen, over maatschappelijke en burgerlijke dingen, over onze neringen en hantering, ja over alles waar men de hand aan slaat? Want daar de raad van God verworpen wordt moet gewisselijk de roest en de mot de inkomsten verteren.

Dit gehele jaar heeft die stem van God geroepen tot ons. Ja, al de vorige jaren van onze levensdagen, zonder getal en onophoudelijk, geroepen door onderscheiden en menigvuldige middelen. Zo door Woord als door het geweten, door velerhande omstandigheden van rampen en dienden. Ook door zegeningen en weldaden. En wie is de man die het opmerkt, tenzij de Heere het hart gelieft te ontsluiten en het oor gelieft te openen om te mogen horen en te verstaan en in te laten de kloppende Heiland (Openbaring 3:20). Gelukkig dan die mens die de liefelijke stem van God gegeven is te horen en te verstaan.

Wij hebben nu gezien en gehoord dat die stem, die stem van God, roept en wat Hij roept in het algemeen door velerhande middelen. Laten we nu verder overwegen in ons versje

3. Wie het opgedragen is om die stem te doen horen aan anderen en wat die gelaste roepen moest in het bijzonder in dit vers opgetekend.

Een stem zegt: Roep. En hij zegt: Wat zal ik roepen?

Wie is het die hier vraagt wat hij roepen zal? Dat zijn alle trouwe dienaren des Heeren, zoals daar zijn predikers der gerechtigheid, profeten, apostelen, evangelisten, herders en leraars, allen die des Heeren last hebben.

En waarom vragen ze wat ze roepen zullen? En aan Wie vragen ze dat? Ze vragen dat niet aan mensen noch aan zichzelf; maar aan de Heere Zelf om niet misleid te worden. En wat ze roepen zullen, vragen ze daarom, dat ieder getrouw en oprecht dienaar van God niet uit zijn eigen goeddenken roepen wil, noch op onzekere raad van een ander, maar op het uitdrukkelijk bevel van de Heere. Daarom vragen ze: 'Heere, wat wilt Gij dat ik roepen zal. Wat wilt Gij dat ik zeggen zal. Opdat ik U, o Heere, niet ontore en niet sehame, noch te vermetel en onbedachtelijk woorden uitspreke die geheel niet zouden stichten, noch invloed hebben zou bij de schare en ook niet tot Uw eer strekken zouden. Ook niet uit de aard der liefde zouden kunnen voortkomen om de naasten te mogen winnen voor het Koninkrijk der Hemelen.

Het is een groot voorrecht voor iedere leraar en voorganger als hij alleen en geheel in afhankelijkheid mag verkeren in Zijn bediening, namelijk in afhankelijkheid van God om also de volle raad Gods te verkondigen. Opdat hij rein mag zijn van het bloed van zijn naaste en blijmoedig des Heeren last uitvoeren in het zeggen tot de rechtvaardige dat het hem wèl zal gaan, maar tot de onrechtvaardige dat het niet wèl zal gaan, namelijk, als hij blijft verharden in de zonde en ongerechtigheid of in eigen gerechtigheid.

Wij hebben ook gezien wie het is die hier roepen moest en horen vragen wat hij roepen zal. Ook aan wie hij het vraagt. Eindelijk volgt

4. Het antwoord op de vraag 'wat zal ik roepen?'

Wie dit antwoord geeft is niet onduidelijk als men verstaan mag aan wie die vraag gericht wordt. Maar laten we nu in acht nemen welk antwoord hier op deze vraag volgt en wel bijzonder van wie dit antwoord komt.

Ja, zal men zeggen: Dat weten we nu al. Maar gevoelen wij het ook? Hebben we er ontzag en eerbied voor om het kwade te laten en het goede te betrachten en om gedurig op onze vergankelijkheid te letten?

Maar nu, om tot de zaak te komen: welk antwoord volgt er op die vraag? Men ziet het in het voorlaatste gedeelte van het vers dat we in overweging hebben. Het antwoord luidt aldus: ***Alle vlees is als gras***, enzovoorts.

Is alle vlees als gras en al zijn heerlijkheid als een bloem des velds? (Jakobus 1:10; 1 Petrus 1:24). Wel, dat is geheel geen gunstig antwoord voor de wereldsgezinde mens.

Geheel niet gunstig voor de wellustiger die in pracht en eer willen leven hier op aarde. Geheel niet gunstig voor de gierigaard die alle dagen zijn hoop zoekt groter te krijgen. Niet gunstig voor de rijke die in weelde en overdaad zijn dagen wil doorbrengen en tot zijn ziel zegt: *eet, drinkt, leeft vrolijk, want gij hebt opgelegd voor vele jaren* (Lukas 12:19-21). Geheel niet gunstig voor de hoogmoedigen die met Nebukadnezar zeggen: *Is dit niet het grote Babel dat ik gebouwd heb?* (Daniël 4:30) en waar ze dan spoedig af zouden moeten zoals Nebukadnezar wedervaren is. Alle vlees is als gras was het antwoord van de Opperste Spreker, en al zijn goedertierenheid als een bloem des velds. Dat was de last die uitgeroepen moest worden. Alle vlees is als gras, het gras verdort haast. Het leven van de mens is kortstondig gelijk het gras kortstondig is en haast tot hooi wordt en tot mest op de aardbodem.

Alzo is het met de mens. Zijn leven is kortstondig en onzeker en kan als in een ogenblik afgesneden worden. Hetwelk geen vreemde zaak is hier op de wereld, daar de ervaring er dagelijks genoeg van getuigt indien we het maar mochten opmerken. En al bereikt men nog al de tijd van 70, 80, ja 90 jaren, dan is het nochtans als een voorbijgaande schaduw (Prediker 6:6) die haast verdwijnt en voorbij vliegt en is als niet, te rekenen tegen de eeuwigheid. En zo onzeker en kortstondig ons leven is, is ook ons bestaan omtrent de wereldse bezittingen. Met arendsvleugelen snelt het soms weg, ja menigmaal in dit leven. En armoede en ellende komen in de plaats. Het gebeurt soms dat rijken en gegoeden van hun bezittingen beroofd worden. Dat grote gekroonde hoofden, prinses, keizers en groten van de aarde tot niet worden omtrent hun ereambten en moeten als bedelaars te voet op de aarde rondzwerven. Ziet, dit alles geschiedt niet zonder de hand van de Voorzienigheid (Psalm 33:8-12; Klaagliederen 3:37-39; Amos 3:6; Prediker 4:14; Lukas 1:52,53, enz.)

Daarom laat de Heere uitroepen: *Alle vlees is als gras en al zijn heerlijkheid en sierlijkheid als een bloem*, om, als men het overkomt geen voorwendsel zou hebben zeggende: ik heb het niet geweten. Maar dan zal men wel te beklagen hebben: ik heb het niet op willen merken. En al blijft men in het volle bezit van onze goederen of in de ereambten der opperhoofden en regenten tot den dag van zijn dood toe, zo verdwijnt toch alles bij de dag van de dood en men kan niets van dat alles overdragen naar de andere wereld.

Alle vlees is als gras. Leert dat de ervaring niet dagelijks? Herinnert dat nu eens in dat zo *bijna afgelopen jaar*. Hoeveel voorbeelden getuigen er niet van? Iedere maand, week, dag en uur zijn er getuigen van geweest. De één heeft een vriend of vriendin moeten missen door de dood. De ander heeft ellenden en zwaarigheden moeten ondervinden daar hij mogelijk nog niet van genezen is, enzovoorts, te veel om op te noemen. Op de grote schaal van de bevolking op de gehele aardbodem gaan er weinig en misschien geen seconde voorbij of er worden mensenlevens afgesneden, zowel door de gewone dood met voorboden van ziekten als door andere omstandigheden. Hetzij plotseling ter dood vallen of door verongelukken of ongedachte wijze door het springen van machines, botsingen van spoortreinen, enzovoorts. Of door oorlogen, watervloeden, enzovoorts. Of door moordenaars of zelfmoord of welk middel er ook voor dienen kan om het leven af te snijden. Soms duizenden tegelijk door het zwaard des Heeren (de pestilentie) gelijk het leger van de Assyriërs (2 Koningen 19:35).

Hier kan men wel uit zien dat alle vlees gras is en vergankelijk is. O, dat wil, dat kan de mens van nature niet geloven, vooraleer hij het ondervinden moet met het verstand. Met het verstand weet hij het wel uit de Heilige Schrift of uit het boek der natuur. Maar in oefening te brengen dat wordt vaak bij zo velen gemist. Men let er niet op om elke dag

als de laatste te kunnen rekenen en o! iedere dag, ieder uur doorgebracht zonder tot Gods eer geleefd te hebben. Ze zijn dan wel voorbij gegaan (namelijk die uren) maar ze zullen toegerekend worden. En hoewel men het wereldse goed en onze medemensen hier niet missen kan als middellijk onderhoud voor ons en ons bestaan (1 Korinthe 7:29-31), zo gaat men van nature ten uiterste mee in wat niet goed is en men stelt het tot zijn God. Men zet er het vertrouwen op alsof het een eeuwige rotssteen is van behoudenis. Maar helaas! bij de eerste golfslag soms wordt die zandgrond weggeslagen en de wanden van ons gebouw, van ons vertrouwen, beginnen te kraken en allengskens in te storten. Dat gebouw dat bij ons zo aangenaam is, zo sierlijk, zo genoeglijk en, zo meende men, zo vast, hecht en sterk te zijn, valt plotseling in duigen. Het groot en verheven gebouw van onze hoogmoed, rijkdom en eer en aanzien in de wereld. Dat gebouw, zeggen we, valt eensdaags omver. Als de wind er tegen aan valt, stuift het weg, want als kaf gaat de dag voorbij. Als kaf voor de wind gaan de jaren, maanden, weken, uren van ons leven voorbij en daarmee ook al onze aanslagen, al onze grote verwachtingen en voornemens vallen tegelijk. Al het schone bezit van de wereld, alle genoegens, al onze toejuichingen van de wereld houden dan op. Is het dan geen wonder dat zulk een woord, als men in de Bijbel leest heel niet aangenaam noch welkom is voor de natuur. Als men zulk een woord verneemt dat alle vlees gras is en al zijn heerlijkheid en zijn goedertierenheid als een afvallende bloem? O, daar siddert de natuurlijke mens voor als hem het ijzer zo nu en dan eens aan de voeten gepast wordt.

Is het nu zo dat alle vlees gras is en haast tot hooi en mest worden zal en zijn al zijn goedertierenheden als een bloem van het veld, die vandaag heerlijk pronkt op het schone ruime veld, maar morgen geknakt wordt en verdort? Dan moet men wel voorzichtig zijn om op geen vlees zijn vertrouwen te stellen, want dan zinkt het weg onder onze voeten (Jeremia 17:5-6)

En is het zo dat al zijn goedertierenheden zijn als een bloem van het veld, hetwelk het laatste gedeelte van ons versje opgeeft. Is dat zo, dat des mensen goedertierenheden mede zo vergankelijk zijn, zo onbestendig, zo wisselvallig, zo veranderlijk zijn? Wel dan diende men daar ook niet te veel van te verwachten. Niet te veel op te steunen.

Laten we eens een weinigje zien en overwegen hoe véél er op de goedertierenheden des mensen te rekenen is en hoe wéinig er op te rekenen is. Dan zal men wel bevinden dat ze als een schaduw voorbij gaat en als niet gerekend kan worden. Het vertrouwen op de goedertierenheden des mensen is als een rietstaf die de hand doorboort en waarvan men dan nog veel meer smart heeft als dat men die rietstaf niet gebruikt had, want dan zou hij zeker onze hand niet gekwetst hebben met zijn scherpe en broze steel.

Zo ook als men van de goedertierenheid van mensen zich bedrogen vindt, waar men op gerekend had, zo baart het smart en teleurstelling. Dat nu 's mensen goedertierenheid en gunst onbestendig en veranderlijk is leert de ondervinding ook wel dagelijks. Daarbij: Gods Woord leert het ook duidelijk. Daarom moest dat ook uitgeroepen worden om er niet mee af te hoereren. Hoe menigmaal vindt men zich bedrogen in dezen. Wat is er op de mens van nature te rekenen. Vandaag zal hij beloven en morgen zijn beloofde woord weer inhalen. De goedertierenen zijn doorgaans weinig in dit land. De trouwen en oprechten zijn dikwijls dunnetjes. De beste van hen is als een doorn. *De oprechtste is scherper als een doornheg.* (Micha 7:4). Wel, is dat met de beste en oprechtste zo gesteld? Wat moet het dan wel zijn met de ongerechtigste. Diens barmhartigheden zullen dan zelfs wel wreed zijn.

Men kan een vriend niet geloven. Ja, men kan soms op een voornaamste vriend niet vertrouwen. Zodat menigmaal eens mans naaste vrienden en huisgenoten zijn vijanden

zijn naar het Woord van God (Micha 7). Is dat soms zo met onze bloedvrienden? Wel, wat is er dan te verwachten van de goedertierenheden van onze vijanden die ons vreemd naar het vlees zijn? En voornamelijk als ze ons vreemd naar den geest zijn? Vandaag kan men iemand tot vriend hebben, maar morgen keert het soms om en hij is veranderd in een vijand. Soms door ongedachte reden en weinig betekenende zaken. Soms door laster, door valse beschuldigingen, kwaad spreken, de een zijns naastens welvaart wangunnend en een kwaad gerucht op de been brengend om zijn naasten onaangenaam te maken bij de mensen. En dan soms die ongegronde kwade geruchten aannemen en geloven tot des mensen nadeel en schande!

O, droevig Christendom waar dat plaats heeft. Wij moesten op aarde verkeren en met elkaar omgaan tot Gods eer en om onze naaste wèl te doen. Maar helaas! Het tegendeel is meest voorhanden. Veel beloven en niet betalen, zo ten aanzien van in het godsdienstige beloven God te dienen en niet na te komen, beloven op ziekbedden of in andere gevaren en zware omstandigheden, bij het doen van belijdenis, enzovoorts. Hier beloven en als het gesleten is en het gevaar weg is, dan vergeten. Nee, niet willen opvolgen wat we beloofd en voorgenomen hebben, maar achteruit slaan en de wereld gelijkvormig worden. En zo het hier in is, is het ook in het burgerlijke. Iets beloven en niet na komen, o gruwel! Zal men het beloofde niet betalen, betalen aler dit jaar nog ten einde is. Om het niet met een gekwetst geweten te eindigen. Men behoorde in beloofde heerlijke zaken niet te veranderen, al was het tot schade, de Heere heeft een afkeer van de man van bedrog. De goedertierenheden des mensen zijn als een bloem van het veld. Ja, Salomo zegt er van *dat de barmhartigheden der goddelozen wreed zijn* (Spreuken 12:10).

Zijn nu zijn barmhartigheden en goedertierenheden nog wreed, (hoewel een wrede geen barmhartigheden bezit) nochtans, hem dan nog op zijn ergste beschouwd, wel, wat moet het dan wel zijn met zijn vijandschap, met zijn vervolging en onderdrukking tegen Gods Kerk, tegen Gods lieve kinderen en meer andere dingen, hetzij in kerk of burgerstaat, waar de antichrist zich schrikkelijk in bezondigd heeft zoals de geschiedenissen wel aantonen in het martelaarsboek en nog dezelfde woede hebben, al is het in geen openbare vervolging zoals in de middeleeuwen plaats had. Want ze ontvangen hun lessen van de Engel des afgronds, hetwelk is de duivel, die een vijand, leugenaar, bedrieger en mensenmoorder is van den beginne (Johannes 8:44).

Zoals nu de meester is van wie hij onderricht ontvangt, is gewoonlijk zijn knecht en die doet dan zijn meester een dienst. Ziet nu wat waarde de goedertierenheden van mensen hebben van nature. En als God ze aan zichzelf overlaat of zoals men ze in hun aard en karakter aanmerkt, dan zijn ze, indien ze er nog zijn, ongestadig, kortstondig en veranderlijk, ja nauwelijks kunnen ze een plaats beslaan.

Maar Gode zij dank daar zijn nog wel goedertieren en milddadige mensen in ons vaderland, of over de breedte der aarde, al zijn ze weinig tegenover andere. Maar ook die zijn het door Gods genade geleerd, anders groeit het op eigen akkers niet. Ook zijn er nog wel onbekeerden die goede gaven hebben en getrouw zijn in de samenleving. Het is ook een gave van God tot welstand van kerk en staat. Maar wat is ook die goedertierenheid en milddadigheid? Ze is immers zo wisselvallig en kortstondig als een bloem van het veld. Hoe haast wordt ze afgesneden door de dood en dan houdt het op. Al is het nog zo een milddadig en behulpzaam mens geweest. Komt hij te sterven, dan genieten wij hun hulp en troost niet meer. Hoe weinig is er dan op de goedertierenheden der mensen te rekenen en wat kan men steunen op de milddadigheden van de behulpzame. De dood doet het ophouden, of ze verhuizen naar andere landen of steden, of een andere oorzaak komt er tussenbeide dat men hun gunst niet meer genieten kan.

En helaas! Wat zal men dan den mens nog goedertieren heten. Niemand is goed dan Eén, namelijk God. Alle goede gaven komen van Hem, want in ons zijn ze niet geboren. De Heere moet ze schenken anders zijn we geheel zonder goede gaven, zo geestelijke als maatschappelijke, zodat, indien wij nog iets goeds en enige weldaden van iemand genieten, zo geniet men het nog niet van de mens als in zichzelfstaande, maar van God Zelf, Die de mens als middel in Zijn hand gebruiken wil. Mocht men dit opmerken om God alleen de eer en de dankbaarheid te geven. En het niet alleen van mensen verwachten, nochtans hun ook de verschuldigde plicht der dankbaarheid bewijzen als de tweede oorzaak van het genotene. De eerste oorzaak van milddadigheid is de Heere, zo komt Hij dan ook de grootste en hoogste eer en dankzegging toe.

Ziet nu, wij hebben gehoord en gezien in het Woord des Heeren *dat alle vlees, alle mensen in hun broze staat, van nature gras is*, dat is: zo vergankelijk als gras dat op zichzelf geheel niet bestaan kan wanneer de maaiers komen om het af te snijden. Zo ook de mens. Hij kan geheel op zichzelf niet bestaan tegen de zeis van de dood, tegen geen van al de lotgevallen. Hij kan op zichzelf geheel niet bestaan in Gods gericht, noch in de gemeenschap der heiligen in de hemel, zodat de mens buiten zichzelf zijn zaligheid zoeken moet. *Al zijn goedertierenheden en heerlijkheden zijn als een bloem*, dat is: Alle goeds wat hij vermag te doen aan anderen is maar voor een tijd, hetzij kort of iets langer. Al zijn heerlijkheid gaat hier voorbij, namelijk de heerlijkheid en luister waarmee God de natuurlijke mens nog mee begiftigt in dit leven. Zoals wijsheid, wetenschappen, welsprekendheid, goedaardigheid, mildheid, schoonheid van het lichaam, enzovoorts. Dit alles zijn loffelijke dingen en een gave van God waar men nog boven verdiensten mee begiftigd wordt. De een geeft God in kerkelijke zaken talenten om van dienst te kunnen zijn. De ander in burgerlijke betrekkingen, zoals koningen, raadsheren, onderwijzers, armbezorgers, handelaars en patroons, enzovoorts, tot welstand van de maatschappij. Maar al deze zijn maar voor een korte en voorbijgaande tijd. Die voor een tijd soms wel aangenaam en profijtelijk zijn, maar gelijk een schoonkleurige bloem het ruime veld versiert, doch haast verdwijnt, zo ook met de mens.

De koning Josia was een grote steun voor kerk en staat (2 Kronieken 34 en 35), maar helaas, hoe kort van duur. Hij was nog in de volle bloei van het leven toen de schutters van Necho hem schoten. Wat ze aan hem verloren hebben heeft de tijd geleerd, want zijn opvolgers hebben het geheel verdorven wat Josia hersteld had. En vele anderen met hem die weggemaaid zijn.

Prins Willem 1 heeft Nederlands kerk en staat uit het puin doen rijzen (namelijk als middel in Gods hand) maar is van een verrader doodgeschoten (10 juli 1584). Plotseling als een bloem werd hij afgesneden en men kon niet meer met hem doen dan begraven en hem... nee, hun verlies beklagen. Ziet, zo gaan de goedertierenheden van de mens als een bloem van het veld voorbij. Zoals nu dit jaar ons haast komt te ontvallen, zo ontvalt ons alles wat onder de zon is. Nog weinige uren en dit jaar is weg en het is voorbij gegaan. Maar de verzuimde zaken zullen toegerekend worden zo God niet tussenbeide komt met Zijn gunst en genade in de zoenverdiensten van Zijn lieve Zoon, Jezus Christus.

Daarom roept de stem Gods door Zijn dienaren met kracht en met beweeglijke belangstelling. *Tot u, o mannen, roep Ik, en Mijn stem is tot der mensen kinderen* (Spreuken 8:4). *Tot u, o mensen roep ik dat alle vlees is als gras en dat al zijn goedertierenheden en heerlijkheden als een bloem van het veld is* (1 Petrus 1:24)

Ziet, we hebben hier nu enigszins overwogen hoe broos en vergankelijk de staat van een mens is aangaande dit tijdelijk leven hier op aarde zoals men het beschreven vindt in ons overdachte versje Jesaja 40:6.

5. Maar laten wij het nu, daar dit jaar (1872) bijna ten einde is, eens bijzonder op ons hart drukken hoe wij hier onder verkeren en wandelen.

Om het eens te leren kennen en in oefening leren brengen dat we zo vergankelijk zijn. Om niet op onszelf te bouwen en te vertrouwen, maar alleen op Hem, de enige Heiland Jezus Christus. Die is onvergankelijk, onveranderlijk, eeuwigdurend en vol van liefde, genade en waarheid, enzovoorts.

Maar helaas! Hoe menigmaal bouwt en vertrouwt men op zichzelf of op mensenfondsen en assurantien [verrassereeringen], levensverzekeringen, enzovoorts. Op menselijke hulp het vertrouwen zetten en de God der Waarheid en der getrouwheid uit het oog verliezen. Ziet, dat is de kwaal van ons hart, de kwaal van ons land en volk in ons vaderland.

Nu is dit jaar zo bijna ten einde. Laten we nu eens terug zien wat er al in dit jaar gepasseerd is. Wat er alles gepasseerd is in ons hart, in onze huizen, in onze samenleving, in onze godsdienstbetrachting. Of het ook wel tot Gods eer geweest is. Wat er al gepasseerd is in landen en steden en dorpen en met name in ons vaderland, de grond van onze geboorte. Maar wel het aller voornaamste wat er in ons hart omgaat en gegaan is gedurende dit jaar in onze handel en wandel. Hebben we al opgemerkt gedurende dit jaar en de vorige jaren van ons leven dat we als gras zijn en als niet geacht zijn door het vervliegen van de snelle tijd? Het einde van dit jaar roept ons weer toe: Alle vlees is gras, enzovoorts, en staat haast ten verderve te gaan, tot de verrotting en verdwijning. En met hetzelfde alle heerlijkheid, lusten en plezieren, aardse schatten en rijkdommen en genoegens en gemakkelijkheden van deze voorbijgaande wereld. Deze zien we dagelijks voor de voet wegvallen tot het eindelijk aan ons komt en wie weet hoe spoedig! Mocht onze bede gedurig zijn: *Heere, leer ons onze dagen tellen*. Onze uren niet te ver uitmeten, die wellicht zeer kort kunnen zijn. Heere, leer ons opmerken op ons einde opdat wij een wijs hart mochten bekomen. De verstandige zal hier op letten, namelijk als hij van de Heere geleerd is. Want de wereldse wijsheid let er niet op. Die let wel op zijn uitgebreide studies hoe hij er voordeel en eer uit zal halen voor het tijdelijke leven en hoe hij de wereld rond en door zal raken. Maar niet hoe hij er tot Gods eer in leven mag en gelukkig er uit geraken mag.

En nu is het wel nodig te overwegen hoe wij dit gehele jaar doorgebracht hebben. Of wij die ruim drie en een half honderd dagen doorgebracht hebben tot eer van God en welstand van onze naasten. Zouden we van al die dagen in dit zo bijna afgelopen jaar wel een week, ja één dag tot Gods eer gewandeld hebben? Zouden we wel een week of dag van onze goedertierenheid aan anderen hebben doen blijken? De Heere weet het en ieder voor zichzelf zal het ook wel weten. Het ware wel te wensen dat er geen week, ja geen dag voorbij ging die niet kon getuigen dat we in de Waarheid wandelen en dat onze goedertierenheden zodanig zichtbaar waren voor anderen, dat ze van ons moesten zeggen: Waarlijk deze mens is Godvrezend en zachtmoedig.

Men leest van een heidens opperhoofd, als hij één dag doorgebracht had zonder weldadigheid te doen, dat hij die dag rekende verloren te hebben. Dat was een heiden die niet leefde onder het licht van het Evangelie. Zouden wij als christenen en levend onder de lieflijke klanken van het Evangelie ons niet dikwijls moeten schamen over die deugden van een heiden? Niet dat het in de deugden zit, maar het geloof zonder deugd is van nul waarde. Het geloof sluit de wet der liefde niet buiten. De wet der werken is niet geldig, maar het geloof in Christus dient tot zaligheid en dat zaligmakend geloof levert op vruchten der dankbaarheid, vruchten van liefdadigheid, van goedertierenheid, enzovoorts. Moeten we ons niet schamen dat wij zo weinig tot Gods eer leven en wandelen, dat we

onzelf zo behagen. Daar vandaan zo weinig voor de Naam van Jezus uitkomen in onze huizen, Families, ja ons voor de vijanden grotelijks schamen en schromen. Men vindt nog wel bij velen grote gaven en welsprekendheid. Maar wordt de vreze Gods er in gemist, dan maakt het meer opgeblazenheid dan stichting. En zo wordt er ook de liefde tot de naaste in gemist, dan wordt er de goedertierenheid in gemist. En het strekt enkel tot eigenliefde, eigen eer en roem, ja tot verwaande hoogmoed en zelfverheffing, waarvan de Heere een gruwel heeft. Wij moeten leren verstaan wat het zeggen wil: Ik wil barmhartigheid en geen offerande.

O, mijne vrienden, indien we dat recht verstonden en in oefening konden brengen, dan zouden wij niet zo zeer behoeven te schrikken voor de voorbijsnellende tijd en niet bang hoeven te zijn voor de naderende eeuwigheid, maar dan zouden we wel bedroefd kunnen zijn voor het verzuim omtrent Gods Naam te verheerlijken. Dat het nog zo weinig gebeurt, met zo veel zonden en gebreken gepaard gaat, nog zo onvolmaakt En tevens bedroefd kunnen zijn dat onze daagjes zo weinig zijn hier op aarde om goedertierenheid en liefdadigheid te kunnen bewijzen aan Gods volk en andere medemensen.

Maar meteen zouden we grotelijks reden hebben om blij te zijn en zich te verheugen dat de dagen van onze ballingschap hier op aarde haast een einde zullen hebben om dan Gods Naam volkomen en zonder gebreken te verheerlijken in de zalige eeuwigheid.

Iemand mocht misschien vragen: *Wat zal ik doen om goedertierenheid en liefdadigheid te bewijzen?*

Als men zulks aan de Heere vraagt, Die zal ons gewis wel wijzen naar Zijn geopenbaarde Woord. Daarin is het voorgeschreven. Die het gaarne wenst te weten, die onderzoekte het biddend. Dan zal men wel vinden dat wij de armen altijd met ons hebben en als wij willen, dan kunnen wij hen weldoen. O ja maar, zou iemand mogelijk kunnen zeggen: Ik heb niemand in mijn buurt of in mijn dorp daar ik mijn giften en gaven aan kwijt kan raken, omdat er geen behoefte is. Het Evangelie zegt: *Zo wie één van deze kleinen te drinken geeft alleenlijk een beker koud water in de naam van een discipel, voorwaar zeg Ik u, hij zal zijn loon geenszins verliezen* (Mattheus 10:42). En wederom: *Voor zoveel gij dit één van deze Mijn minste broeders gedaan hebt, zo hebt gij dat Mij gedaan* (Mattheus 25:40).

Ziet, nu zal er hier of elders wel een arm discipel van Jezus zijn die behoeftig is, hetzij naar de ziel of naar het lichaam. Die een druppeltje of bekertje water verlangt tot verkwikking van zijn mistroostige en aangevochten ziel om te mogen horen woorden van vertroosting, van zaligheid. Zoals weleer een Cornelius de hoofdman zeer verlangend was om van Petrus te horen woorden van zaligheid en onderwijzing waaraan hij gebrek had (Handelingen 10:22).

En naar het lichaam zal er misschien hier of elders wel een Lazarus zijn die in ellende of in armoede of in ziekelijkheden verkeert, waardoor hij verhinderd wordt zichzelf of zijn huisgenoten te onderhouden en die gaarne verlangt naar de kruimpjes of iets van het overschot van de goeuden om niet geheel te verarmen.

Ziet, deze of dergelijke gevallen zullen er zeker wel zijn. Al is het dan niet in onze buurt of in ons dorp, zo mag men wel naar elders gaan, waar ze zijn, als men het te weten komt. En dat zal men wel te weten komen als men gemeenschap der heiligen oefent.

Maar ach, helaas! leeft men meestal zo apart, zo éénzinnig, zo afgezonderd, dat men bijna geen kennis van zaken neemt en voornamelijk als het de beurs moet gelden. Als men enkel met praten een arm discipeltje of de werkmans af kan schepen, dan zou er mogelijk nog wel gebruik van gemaakt worden. Maar wordt men van het geweten overtuigd dat er wel wat meer diende te volgen, dan houdt het ons soms terug om er heen te gaan.

Dat we met de toehoorders van Johannes ieder op zijn beurt mochten vragen (Lukas 3:10-14) *Heere, wat moeten wij doen en, wat moeten wij doen, enzovoorts om tot Uw eer te leven en tot welvaart van ons en onze naasten.* Wij willen hier niet overdreven in zijn, maar wensen te blijven bij het geopenbaarde Woord van God en dat leert ons niet om onmogelijke dingen te doen of uitreiken aan de behoeftigen boven vermogen. Dat vereist het niet en dat mag niet aangeraden worden ook. Men hoeft het zo niet te overdrijven of zo ruim willen zijn tot ondermijning van de huisgenoten, hetwelk niet vereist wordt.

Ach, de Heere vraagt niet te veel van ons (Spreuken 23:26). Wij behoeven het niet te willen overdrijven om het als kooppeld aan te bieden aan het Hemelhof. Dat zou ons geen nut doen. De Heere vraagt slechts enkel dankbaarheid van ons, oprechtheid, welgemeendheid. Zijn ogen zien naar waarheid. Kan men veel doen door Gods genade? Dat we dan niet weinig doen voor de zaak des Heeren of aan de armen. Kan men maar weinig doen? Dat we dan God niet verzoeken om grote dingen te willen doen boven ons vermogen, want de Heere deelt een iegelijk in het bijzonder gelijk Hij wil. De één vijf, en de ander twee talenten, enzovoorts. Het weinige dat de rechtvaardige heeft is beter dan de grote overvloed van de goddelozen. De arme weduwe gaf slechts twee kleine penninkjes en zij had welgedaan. Zij had veel gegeven. Zij had in geestelijke zin alles gegeven wat ze had, namelijk ziel en lichaam had ze aan Jezus gegeven en dat is de grootste gift die men ooit geven kan. Als men ziel en lichaam overgeeft aan de Heere Jezus, dan zal al het overige wel vanzelf en zeer gemakkelijk volgen. Dan zal men wel bewaard zijn om met de liefdegiften niet af te hoereren. Hetzij in het geven of in het ontvangen, want dan is het ons eigen niet meer, maar laten dan de Heere de vrije eigenaar er van. Dan zal men ook niet een ander uiterste ingaan om maar lui en gemakkelijk van de giften van de gegoeden te willen leven, maar met Paulus met eigen handen werken (indien wij geen lichaamsgebreken hebben) om niemand lastig te moeten vallen.

Maar mijne vrienden, men zal zich nooit te beklagen hebben dat we te veel gedaan hebben voor de zaak van Jezus Koninkrijk, of tot welstand van onze naasten. Maar wel zou het kunnen zijn over het verkeerde doel in dezen en over het verzuim. Laten we dat dan in aanmerking nemen op het laatste van dit jaar, of er hij ons nog verzuimde zaken liggen die behoorden gedaan te zijn geweest.

Laten wij zien in onze afrekening met dit jaar of bij ons en door ons alles wel gedaan is zoveel de onvolmaaktheid het hier toelaat met eerbied gezegd, om het door en met Gods genade te kunnen doen en bidden en smeken de God der liefde om de verzuimde zaken die er bij ons nog liggen te mogen vergoed zien, eer dit jaar nog ten einde is. En te mogen vergeven worden al onze zonden gedurende dit gehele jaar van de eerste dag tot de laatste en alle vorige dagen van ons leven. Om met een vrij en zuiver geweten het Nieuwe Jaar te mogen intreden.

Ziet, wij hebben nu hier overwogen de broosheid, vergankelijkheid en korthed van het leven van een mens en zijn veranderlijkheid en onbestendigheid van al het ondermaanse en ook hoe weinig men rekenen en vertrouwen kan en mag op de staat van een mens, noch op zijn goedertierenheden en heerlijkheden. Hoe alles met de tijd voorbij snelt. Ook dit jaar is er weer getuige van!!

Wat is de staat van een mens in dit leven, in zichzelf aangemerkt, toch aller-ellendigst. O, diep ellendig!! En nog veel dieper ellendig staat te wachten na dit leven zoals hij in Adam gevallen is en zo voort blijft leven tot het einde toe. O droevige staat. Ellendig in dit leven en een droevig vooruitzicht in de naderende eeuwigheid!

Was er nu anders niet voorgeschreven in de Bijbel als de inhoud van dit en het volgende versje Jesaja 40:6, de wanhoop zou de overhand moeten nemen. Maar komende in het 8ste vers dan komt er een lichtstraaltje, een lichtstraaltje van troost, van opbeuring, van opklaring voor het arm en ellendig en vergankelijk Adamskind. Gelijk die stem van God in het 6e en 7e vers van Jesaja 40 ons toeroept en des mensen vergankelijkheid uitbazuint, zo roept diezelfde stem uit, woorden, woorden van vrede, woorden van troost, woorden van zaligheid, woorden van verlossing in en op het vaste fundament Jezus Christus (Johannes 14:1-3; Openbaring 22:13,14). In het begin van Jesaja 40 roept diezelfde stem uit: *Troost, troost Mijn volk, zal ulieder God zeggen. Spreekt naar het hart van Jeruzalem*, enzovoorts.

Zo vergankelijk en broos nu de staat van een mens hier is in en uit zichzelf, zo onvergankelijk en duurzaam is het Woord des Heeren (Jesaja 40:8; 1 Petrus 1:25, enzovoorts). Ook zo duurzaam Zijn goedertierenheden. We hebben gezien en ondervinden het dagelijks dat de tijd voorbij snelt en met de snelheid van de tijd gaat ons leven voorbij en weg. En ook al wat hier beneden is. Maar het Woord des Heeren snelt niet voorbij, noch verliest zijn kracht en waarde, maar blijft. *Het Woord en de goedertierenheid des Heeren blijft tot in der eeuwigheid.*

De dagen des mensen zijn als het gras; gelijk een bloem des velds, alzo bloeit hij. Als de wind daarover gegaan is, zo is zij niet meer, en haar plaats kent haar niet meer (Job 14:1,2). Maar de goedertierenheid des Heeren is van eeuwigheid en tot eeuwigheid over degenen die Hem vrezen, en Zijn gerechtigheid aan kindskinderen. Aan degenen die Zijn verbond houden, en die aan Zijn bevelen denken, om die te doen. (Psalm 103:15-18).

Alles heeft hier zijn tijd. Om geboren te worden en om te sterven. Om te bouwen en afte breken. Een tijd van zoeken en vinden, enzovoorts (Prediker 3). Zoals er nu hier in het natuurlijke één van God bepaalde tijd en stonde is, ja van alles dat hier bestaat. Zo is er ook in het geestelijke een van God bepaalde tijd en orde hoe en wanneer de mens tot inkeer komen zal van de zondeweg. De tijd komt hier om geboren te worden uit water en geest en is ook van God bepaald wanneer. De één in zijn kindsheid, de ander in zijn jongelingschap, of mannelijke jaren, of hoge ouderdom (hoewel dit laatste weinig voorvalt) (Prediker 12).

De tijd komt hier en is hier om te sterven aan de oude Adam, aan de zonde en aan de wereld, aan de wet, enzovoorts. De tijd komt hier en is hier om af te breken de werken van satan en een tijd om opgebouwd te worden in het allerheiligst geloof Een tijd hier om te wenen en te treuren over de zonde. Een tijd om blijde te zijn in de vrijmaking van schuld en straf door Jezus Christus. De tijd is hier om te zoeken de Heere Jezus. Een tijd om te laten verloren gaan, namelijk alles wat tot Gods oneer strekt en wat onze ziel schadelijk zou kunnen zijn, enzovoorts (Markus 8:35-38). Onze lichamen worden hier geboren en sterven hier en worden tot stof vermalen door de tand des tijds. Maar wie uit God geboren is, die sterft nimmer, maar blijft in een zalig leven tot in alle eeuwigheid. De onbekeerden, hun lichaam en ziel sterft ook wel niet meer nadat het lichaam hier ontbonden is en ten laatsten dage opgewekt is, maar die gaan over in de eeuwige dood, waar weinig der ogen en knersing der tanden is en het wringen van de handen en voeten zodat dit geen leven kan heten, maar een gedurig sterven, een eeuwige dood en rampzalige duisternis, een onuitsprekelijk lijden in de tormenten van de nare eeuwigheid. O droeve staat!! Bedenk wat tot uw vrede dient.

Maar de Heere heeft wat beters beschikt voor zijn uitverkoren geslacht. Hij roept ze in de tijd en maakt ze bereid en rijp voor de zalige eeuwigheid. Hij roept ze hier door Woord

en Geest opdat ze tot bekering zouden komen. Hij roept ze terwijl ze nog zondaren zijn, ja soms zondaren bij uitnemendheid, zoals er in de Heilige Schrift aangetekend staat. Daar staan toonbeelden aangetekend van Gods goedertierenheid over grote zondaren en ook door alle eeuwen heen waarvan de ondervinding getuige is dat er hier of elders gevangen worden door het net van het Evangelie of andere middelen, al is het maar een enkele uit een geslacht of uit een stad of dorp. Zijn Woord keert niet ledig weer.

Tot u, o mannen en vrouwen. Tot u, o kinderen en o oude van dagen. Tot u allen roep ik. Tot u, o slechten, en verstaat kloekzinnigheid. Tot gij, o zotten en verstaat met de harten. Hoort, want ik zal vorstelijke dingen spreken, enzovoorts (Spreuken 8). En ook tot overtuigde zondaren: O, alle gij dorstigen, komt tot de wateren, enzovoorts (Jesaja 55:1). Die de Heere verordineerd heeft en geroepen heeft die verlost Hij ook van de zonde, de duivel en de wereld. Ja, van de dood, namelijk van de eeuwige dood.

De Heere zal komen tegen de sterke, dat is: tegen de duivel die het geweld van de dood heeft en alle ellenden in de wereld gebracht heeft en Hij zal hem overwinnen. Zijn wapenen en macht benemen opdat hij niet meer zou heersen over de kinderen Sjons.

Des Heeren arm zal heersen, namelijk tot straf der vijanden en tot troost voor Zijn volk. Zijn loon is bij Hein en Zijn arbeidsloon is voor Zijn aangezicht om een iegelijk te vergelden naar zijn werken. De satan en zijn aanhangers de eeuwige verdoemenis, maar de genadige beloning aan Zijn volk. Hij zal zijn kudde weiden gelijk een herder, dat is: Hij zal er zorg voor dragen tegen de wolven en zal ze onderrichten, bestieren en leren door de predicaties van het Evangelie. Hij zal de lammeren in Zijn armen vergaderen en in Zijn schoot dragen, de zogenden zal Hij zachtjes leiden. De nederige en verslagene van hart zal Hij vriendelijk en minzaam troosten. Hij zal ze verkwikken door de troost des Heiligen Geestes en de troostelijke belofte toeroepen dat haar strijd vervuld is en haar ongerechtigheid verzoend is door die Borg en Middelaar en dat ze nu van de hand des Heeren dubbel ontvangen heeft voor al haar zonden. Ze hebben dubbele vergeving van de hand des Heeren ontvangen, namelijk voor erf- en dadelijke zonden. Bevrijd van tijdelijke en eeuwige straffen.

Want de tijdelijke rampen, ja de tijdelijke dood zijn voor Gods volk geen straffen meer, maar Vaderlijke kastijdingen en een doorgaan tot het leven. Het zijn kastijdingen om ze des te nauwer aan de Heere te verbinden en des te vuriger te doen verlangen naar ontbinding en met Christus te zijn. En ze krijgen hier geduld om met lijdzaamheid te dragen en zijn zichzelf en anderen tot lering in deze woestijn van de wereld. En de dood is maar een bode des Heeren. Een afgezant van des Vaders Huis om ze te roepen en te brengen in het Koninklijke Paleis. Om ze te roepen aan de grote Bruiloftstafel van het Lam. Zalig zijn de armen en nederigen van geest. Zalig zijn de gebrokenen en treurende van hart, want de Heere zal ze troosten die treurend en wenend zijn over hun zonden. Over hun aanklevende verdorven aard en vijandschap van nature, waar ze in geboren zijn en dagelijks mee te kampen hebben. Die bedroefd zijn dat ze tegen zulk een ontfermende Jezus nog zo zondigen, maar nochtans zich verlaten op Gods vrije genade in Christus, die zullen vertroost worden. Die hongeren en dorsten zullen verzadigd worden met het Brood des Levens en uit de fontein des Heils. *Dit is de erve der knechten des Heeren, en haar gerechtigheid is uit Mij, spreekt de Heere (Jesaja 54:17).*

Dit is een vrucht van de goedertierenheden des Heeren en een blijk van Zijn gunst. Die goedertierenheid is van eeuwigheid en tot in eeuwigheid. Van eeuwigheid heeft Hij Zijn volk lief gehad. In de eeuwige Raad des vredes heeft Hij ze gekend en in de tijd laten geboren worden en Zijn Geest over hen uitgestort tot zaligmaking. Hun Verlosser is van

Zijn hemeltroon naar beneden gekomen om voor hen te lijden en te sterven en om ze met Hem in de hemel te voeren ten laatsten dage.

Ziet nu, hoe groot de goedertierenheden des Heeren zijn en hoe duurzaam dat ze zijn van aard. Zonder begin en zonder einde.

Wij hebben gezien in onze vorige bladzijden hoe vergankelijk en veranderlijk de goedertierenheden van mensen zijn. Als een afvallende bloem. Maar deze goedertierenheden des Heeren zijn oneindig groot, eeuwigdurend groot in de tijd, maar nog veel heerlijker zullen ze gezien worden en ondervonden worden in de zalige en eindeloze eeuwigheid. Hier in de onvolmaakte staat is het nog maar een klein lichtstraaltje dat er van gezien en genoten wordt, maar ginds volkomen. Hoe groot is Uw goedertierenheid, o Heere. De hemel en de aarde getuigen er van. Alle schepsel, levende of levenloze, vermelden de glans van Uw grootheid en Uw wijsheid. Het is al het werk Uwer handen. Het aardrijk is vol van Uw goedertierenheden. Uit U en door U zijn alle dingen. U zij de eer en de heerlijkheid en de aanbidding en de dankzegging tot in eeuwigheid. Amen.

Men leest in de kerkelijke en wereldlijke geschiedenissen van veel personen van mensen die grote en loffelijke daden gedaan hebben aan kerk en burgerstaat en hebben hun weldadigheid en goedertierenheid doen blijken aan de mensen. Maar wat zijn deze nog te vergelijken en te waarderen tegen de goedertierenheden des Heeren, daar die andere haast verdwenen zijn. Maar die van de Heere zijn nimmer verdwijnend noch ophoudend en die zijn nog oneindig heerlijker en reiner van aard dan die van mensen. Want die zijn nog met veel gebreken en onvolmaaktheden bezwangerd en moeten ze met hun geloofsemmertje scheppen uit de grote volheid van de goedertierenheden des Heeren. Anders zouden ze niet één druppeltje kunnen genieten van deze weldaden en zegeningen. Hoewel de gaven, van boven afkomstig, in zichzelf rein en zuiver zijn, zo worden ze bezoedeld door de verdorven Adamskinderen en kunnen niet zuiver te voorschijn komen, want al onze beste werken zijn als een wegwerpelijk kleed in de ogen van de reine en heilige God. Maar de Heere Jezus legt ze op het gouden reukaltaar van Zijn verdiensten en stelt ze dan Zijn Vader zuiver en rein voor. Groot zijn de goedertierenheden des Weren.

En zijn de goedertierenheden des Heeren niet groot in het algemeen over de gehele aarde en met name over ons vaderland, niettegenstaande alle hemelgergende zonden en goddeloosheden die er plaats hebben? Over een zondig land en volk die gedurig weigeren de stem des Heeren te gehoorzamen? Met één klop zou de Heere ons kunnen wegstoten in Zijn heilige en rechtvaardige toom. Maar neen, de goedertierenheden des Heeren zijn groot. Groot en veel tot in der eeuwigheid. Hij zendt ons nog Zijn middel der genade, de prediking van het Evangelie. Hij laat nog onophoudelijk uit de keel roepen en zegt tot Zijn dienaren: *Houd niet in, maar verhef uw stem als een bazuin, en verkondig Mijn volk haar overtreding, en het huis van Jakob haar zonden* (Jesaja 58:1). Hij laat nog een stem doorgaan door ons vaderland. Door onze steden en dorpen, door onze huizen en in onze harten, door het geweten, enzovoorts. Het is nog niet afgesneden in ons vaderland. De kandelaar is nog niet van zijn plaats geweest, welk een wonder dat hij er nog staat. Welk een wonder dat die lieflijke stem nog gehoord wordt. Die stem Gods wordt nog vernomen. De Heere houdt niet op met Nederlands inwoners te twisten om ze te roepen en te waarschuwen.

O mens, bedenk toch dat uw tijd hier kort is en als gras haast wordt afgesneden, Ai, bedenk toch wat tot uw vrede dient, enzovoorts. De goedertierenheden des Heeren zijn groot ook in het natuurlijke. Vruchtbare tijden, gezondheid, welvaren, enzovoorts. Hij gebiedt de vrede over ons vaderland, over onze geëerbiedigde koning, waar andere naburige koninkrijken en volken geweldig geschud worden door in-of uitwendige oorlog en beroerten. Zo doet de Heere ons nog in vrede en welstand wonen onder onze vijgenboom en in onze bezittingen. Dit gehele jaar en al de dagen van ons leven heeft de Heere ons gedragen en gespaard en Zijn lankmoedigheid en in Zijn goedertierenheden en ons onderhouden met brood dat uit de aarde voortkwam en met water dat uit de hemel neerviel, van woningen en van alle voorraad voorzien. Hij heeft ons leven nog bevrijd van het verderf. De dag aan de dag stort overvloedig sprake uit en de nacht aan de nacht toont wetenschap van de goedertierenheden des Heeren.

Nu, mijn vrienden, welk een zalig voorrecht is het als we in de voorbij snellende tijd zulk een God hebben mogen voor ons hart en zulk een Borg voor onze schuld. Ja, zulk één Die het zo wel met ons maakt. Die vol is van goedertierenheden. Wat er dan ook mag gebeuren hier in dit leven, dat kan dan niet schaden. Wat dan ook de vijand mocht woeden en brullen, hij ligt aan een keten en kan niet verder komen als de keten lang is. Hij kan slechts ternauwernood onder de toelating de verzenen vermorzelen, maar hij is de kop vermorzeld. Laat de tijd wegsnellen, laat staten en koninkrijken verwisselen en te niet worden hier in de wereld. Dat alles kan geen haar van ons hoofd doen vallen zonder de wil van God. Veel minder kunnen ze de zaligheid der uitverkorenen Gods ontnemen, want dat staat zo vast als de Heere Zelf. De tijd en de dood ontnemt zo menigmaal de schone bloemen van de mens hier op aarde, maar die onverwelkelijke kroon kan ze niet bij. Hoe menige schone bloem van het menselijk lichaam wordt er afgesneden door de dood in hun pracht en schoonheid. In hun rozenkleur. De schone, sierlijke rozenkleur dat als melk en bloed voorkomt, dat wordt verbleekt als een vaal kleed en het wordt door de dood afzichtelijk om het te zien en men verlangt er niet meer naar om het te aanschouwen. Zodat men zeggen moet: *Laat ik mijn dode begraven*. Hoe dikwijls worden er weggemaaid in het volle genot van de zonde, in kindse jaren, ja zuigelingen van moeders borst gerukt door de sterke vijand, de dood. Dit jaar zal er ongetwijfeld wel getuige van zijn, zo hier als elders.

Maar de nieuwe mens in Christus die kan de dood niet doen verbleken, noch doen verrotten en vergaan. Neen, dat vernieuwde deel dat uit God geboren is kan niet sterven, want het is uit God geboren, niet om te sterven, maar om eeuwig zalig te leven in de gemeenschap van een enig en drie-enig God, Vader, Zoon en Heilige Geest. Die deel heeft aan de eerste opstanding uit de dood en slaap der zonde, over deze ziel heeft de tijdelijke en eeuwige dood geen macht. Groot zijn de goedertierenheden Gods over degene die Hem vrezen. Leest hierover met eerbied en aandacht Jesaja 54, Psalm 103, Lukas 2:10 en 11 en meer andere plaatsen. Ja, de gehele Bijbel door. Laat het ons niet afschrikken als de wereld ons bespot en uitlacht en alle laster uitbraakt, want dat is geen vreemde zaak hier op de aarde. Want dat is gisteren en heden zo. Verblijd u en verheugt n als de vijanden u smaden en verachten om der gerechtigheid wil, want uw loon zal groot zijn in de hemelen, want alzo hebben ze vervolgd de profeten die voor u geweest zijn. Ja, alzo hebben ze gedaan al de heiligen, allen die den naam des Heeren aanroepen en trouw uitkomen voor de eer van God. Maar verblijd u, want eeuwige goedertierenheid zal uw deel zijn (Mattheus 5:11,12).

Groot zijn de goedertierenheden des Heeren. Groot in de schepping, groot in de onderhouding van al het geschapene. Maar groot en wonderlijk is de herschepping der

genade. Dat kan nooit doordacht worden van enig schepsel, noch in de hemel, noch op de aarde. Maar het heir des hemels aanbidt Hem en ieder schepsel hier beneden die Gods weg mag kennen, aanvankelijk mag kennen in Zijn goedertierenheden moet in verwondering en aanbidding wegsmelten voor deze liefde van God. Het lichaam is te zwak om het hier te kunnen dragen. Het overige wordt bewaard tot aan de overzijde van het graf.

Nu vrienden, de tijd noopt ons om hier af te breken. De tijd ontvalt ons. De tijd verhindert ons menigmaal in vele zaken, maar alles heeft hier zijn bestemde tijd. We moeten de tijdsorde van God ingesteld niet willen veranderen

Alles heeft hier zijn tijd, ja zelfs zijn bestemde tijd (Prediker 3). Maar om de zonde te doen, daar mag men geen tijd voor nemen, noch een bestemde tijd voor gebruiken. Een tijd om God te dienen, te aanbidden is er niet bepaald, want daar is het ieder ogenblik de tijd voor. Bidt zonder ophouden (1 Thessalonicenzen 5:17). Dus moeten onze gedachten gedurig hemelwaarts gericht zijn. In het staan en gaan, in zitten en liggen, in werkzaamheden, in reizen en wandelen.

En mocht het iemand verstandiger vatten? Ik verlang gaarne onderricht, want ik ben een mens niet zonder gebreken.

Is het nu zo dat alles hier zijn bestemde tijd heeft volgens Gods Woord, dan hebben we hier ook tijd om te leven en te sterven. Dat we in onze tijd dan mogen werken terwijl het dag is. Straks komt de nacht van de dood waarin we niet werken kunnen. Dat ons dan die nacht niet onvoorziens overvalt. Alles heeft hier zijn tijd. Dat leert de dagelijkse ondervinding.

Ook dit jaar is er weer getuige van geweest. Wij hebben in de landbouw een tijd gezien om te zaaien en een tijd om te maaien. Het roept ons toe: de tijd die gaat. De dood die komt. Dat we dan de tijd niet nutteloos doorbrengen, of onachtzaam wandelen, maar dat we mogen waken en nuchteren zijn, want we weten niet in welk uur de bode van de dood komen zal. Dat dan onze lendenen omgord zijn en de kaarsen brandende.

Want de dienstknechten weten niet in welke nachtwake hun Heere komen zal. Komt hij in de eerste, tweede, derde, vierde nachtwake en hun heer vindt ze wakende en nuchteren. Zalig zijn de dienstknechten die hun heer also vinden zal. Hij zal ze zetten over al zijn goederen. (Mattheus 24:42-51; Lukas 12:35-40).

Zo ook weten wij niet in welke ure de Zoon des mensen komen zal, want in welk uur of dag die men niet meent kan de dood scheiding komen maken tussen ziel en lichaam. Dat wij dan ook bereid mogen zijn tegen de dag en uur in dewelke de Zoon des mensen komen zal (Markus 13:33-37). Indien men wist in welk uur van de nacht er een dief in onze woning inbreken en komen zou, wij zouden niet gerust gaan slapen op die tijd. Maar zouden ons wel voorzien van de politie of rijksambtenaar en zouden zelf ook wel wakende zijn. Dat wij dan wakend en biddend mogen zijn opdat die grote rover, de duivel, ons niet besteelt en ontveldigt hetgeen we niet graag kwijt zouden zijn. Want indien u meende: de dood is nog veraf en ik hen jong, sterk en gezond, enzovoorts en wij zouden willen gaan eten en drinken met de dronkaards, dat is met de wereld gelijkvormig worden. En zo zou dan de dood ons als een schuldeiser kunnen overvallen. Zie, (zegt de Heere Jezus) Ik kom haastelijk; houdt wat gij hebt, opdat niemand uw kroon neme (Openbaring 3:11).

De Heere schenke ons dat wij wakende en biddende mogen zijn en blijven, totdat Hij komen zal. Want groot is Zijne goedertierenheid, ja tot in der eeuwigheid (Psalm 136).

Tot besluit

O, allerhoogste Majesteit wiens Naam is Goedertierenheid en Weldadigheid, leer ons uw goedertierenheden kennen. Want van nature kennen wij ze niet. Leer ons goedertieren en minzaam zijn tegen onze medemensen. Dat wij altijd mochten wandelen in de geest van zachtmoedigheid. Zoals Gij, o Heere Jezus de geest van zachtmoedigheid hebt laten blijken in Uw omwandeling op de aarde en nog door Uw grenzeloze barmhartigheid en genade toont dat Gij nog geen lust hebt in onze dood en in ons verderf. Gij laat ons nog toeroepen: Ai, laat u met God verzoenen. Gij laat ons nog toeroepen dat onze levensdagen kort zijn. Gij doet ons nog op ons einde merken.

Heere, Gij hebt ons nog tot op dit ogenblik bewaard en gespaard in het land der levenden. Daar er veel van onze dorpsgenoten of landgenoten of van onze betrekkingen zijn afgesneden. Voor wie het vonnis beslist is. Ja velen, die van onze jaren zijn, zijn niet meer en velen moeten in ziekte, ellende en armoede verkeren.

O Heere, Gij hebt ons tot hiertoe bewaard. Bewaar ons verder in Uw gunst en wees met Uw gunst allen nabij. Bewaar Uw lieve kinderen hier van de driehoofdige afgod, van de duivel, wereld, vlees en zonde, waar ze gedurig mee te worstelen hebben. Bewaar ze in Uw kracht. Bewaar ze om Uw Naam. Bewaar ze allen in Uw goedertierenheden. Zie ons niet aan in onszelf, maar in de Zoon van Uw eeuwige liefde. Vergeef genadiglijk al onze zonden. Bewaar ons vaderland o Heere. Dat het toch niet verder en verder wegzinkt in de goddeloosheid, maar dat het terug mag keren op Uw roepende stem.

Wees met onze beminde koning en zijn huis en allen die het bestuur in handen hebben. Dat ze allen U mochten eren en vrezen. Laat ze op hun einde merken. Wees zo met Uw graag getrouwe dienaren. Laat ze onbeschroomd hun stem laten horen aan de schare, opdat het volk U, o Heere mocht te voet vallen om vergeving van schuld en zonde. Laat ze Uw kindertjes troosten en verkwikken in hun weemoed om blij te mogen zijn in de Heere.

Laten wij onze dagen tellen om wijs in U te worden. Laten we onze tenten hier niet te vast hechten om des te gemakkelijker te kunnen verhuizen. Dat dan die dag ons niet onvoorziens overkome, o Heere, maar geef genade dat wij altijd bereid mochten zijn tegen die dag en ure als het Uw tijd is, o Heere, om ons op te roepen om rekenschap af te leggen.

Heere, Heere, schenk ons dat uit genade om de verdiensten van Uw lieven Zoon. Amen.

Einde. 1872.

Zegenwens

Opgedragen aan de burgemeester en het gemeentebestuur van Melis- en Mariekerke, Januari 1882

Zegenwensch Beleefdelyk opgedragen aan H.H.Ed. Achtb. Burgemeester en
gemeenteraad van Melis- en Marikercke/ in MDCCCLXXXII

Door Gods genade en in Naam des Konings het Bestuur in handen
2 Cron. 19:6, 2 Rom. 13:1-7

Heil Wel Edele Achtbaarheid!
God schenk' U trouw en wijs beleid;
In dit nieuw begonnen Jaar/
opdat Ge nu weer zonne klaar
Het wigtig Ambt bekleeden meugt/
Ons tot welvaart/ U tot vreugd.

Er is dan weer een jaar verborgen/
Door geworsteld met veel zorgen;
Maar tot roem van 's Heeren Naam
Zijt Uw Edele weer te zaam'
Voor 't belang der Burgerij
In dit nieuwe Jaargetij.

Het verheugt mij waarde Leden/
U nu hier te zien op heden;
d' Afgetredene zijn hier niet/
Maar ik beider hulde bied;
Door gedane werk van d'eene
En door d'aanvaarde post van geene.

Dat Meliskerke dag aan dag/
Nog jaren lang verheugen mag/
In Uwe trouw en wijs bestuur
Voor ons is dan geen goud zoo duur;
Ja rekend dan van onze zijde
Dat wij U het hart verblijde.

Nu dan! veel geachte Raad/
De HEERE zij U toeverlaat;
Werpt op Hem maar al Uw zorgen
Van den avond tot den morgen/
Dan is het zeker en gewis
Dat Hij Uw' beste Helper is.

En is Uw tijd op aarde zijnde
Afgelopen tot den einde
Dat Ge dan aan JEZUS troon
Ontvangen moogd genade loon/
Voor Uw vlijt meer waard dan goud
In 't wigtig werk U toebetrouwt.

Dit is de welmeenende wensch en bede van U Wel. Ed. Achtb. liefhebbende onderdaan
M. Melis.
Gedaan te Meliskercke, Januari anno 1882

1 Tess. 5:13a
Een goed hart voor onzen raad,
Maakt dat zij met blijdschap gaat,

Hebr. 13:17
Aan het werk Hun opgeleidt,
Dat zij verrigt met lijdzaamheid.

Gedicht op de gemeenteraad van Melis- en Mariekerke, 1882

Oorspronkelijk handschrift eigendom van fam. A. Aarnoutse, 's Gravenpolder